



ardziv

The Official Publication of the Armenian Youth Federation of Canada

2015 - vol. 3 | 2015 - թիվ 3

արհիվ

մենք
հո՛ւ
ենք

...ԴԵՌ ՀՈՍ ԵՆՔ

SUPPORT SYRIAN ARMENIANS

**We need your donation today in helping
ensure the survival of Syria's Armenians.**

www.supportsyrianarmenians.ca



Ardziv is published by the Armenian Youth Federation of Canada and distributed free of charge within the community for those who strive for the national, social and economic liberation of the Armenian people.

The opinions expressed in Ardziv are not solely and necessarily the opinions of the Armenian Youth Federation of Canada. Ardziv encourages all Armenian youth to express their thoughts freely in this publication.

Financial contributions may be made to the following address:

**45 Hallcrown Place
North York, Ontario
M2J 4Y4**

Cheques should be made payable to "Ardziv Magazine"

If you would like to contribute to Ardziv, please submit your articles to ardziv@ayfcanda.org. You can also submit your material directly on our website at www.ardziv.org/contribute

Contributors

Sevag Belian
Sarig Babian
Nanore Barsoumian
Lori Boghigian
Harout Kassabian
Varak Babian
Rupen Janbazian

Creative Director

Roubina Keushkerian

Managing Editors

Rupen Janbazian
Varak Babian



IN THIS ISSUE

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Editorial	pg 4
Տեսակէտ - From Our Readers	pg 5
Երիտասա՛րդ, ես՝ վեհ Դաշնակցութիւն	pg 6
A Very Significant Date	pg 8
Դար մը՝ տղու մը աչքերու ընդմէջէն	pg 10
Պոլիսէն՝ Երեւան	pg 12
A Centennial of Celebration: A Photo Essay	pg 14
Հայ կինը՝ երէկ, այսօր եւ վաղը	pg 16
Backgam(men)	pg 19
Bolis: April 24th	pg 20
Ես, դուն, ան...	pg 22
The Walls of Injustice Must Crumble From Within	pg 23
People Talk	pg 24
Կ'արժէ... Take a Look...	pg 25
The Artist's Studio	pg 26

EDITORIAL

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

IN LIEU OF AN EDITORIAL, WE HAVE DECIDED TO TRANSLATE FAMED ARMENIAN WRITER MOUSHEGH ISHKHAN'S POEM, WHICH WE BELIEVE APPROPRIATELY DESCRIBES THE FATE OF THE ARMENIAN PEOPLE LIVING OUTSIDE OF THEIR HISTORIC HOMELAND...

Countryman, where are you going?

Moushegh Ishkhan

On land and sea
And in distant skies
The Armenian goes in haste
Along with the foolish winds of fate...
Countryman, where are you going?
With each journey and each stop
You leave behind your Armenian soul
Step by step...
The Armenian goes in haste
To horizons remote
Forfeiting treasures and gems
For a single piece of silver...
Always wandering, racing
From land to land, coast to coast,
A little more pallid.
Countryman, where are you going?

Փ

ՈՒՍԱՆ ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆԻ, ԹԵՐԹԻՆ ԿԸ ՅԱՆՁՆԵՆՔ ՄՈՒՇԵՂ ԻՇԽԱՆԻ ԱՅՍ ՔԵՐԹՈՒԱԾԸ, ՈՐ
ԼԱՒԱԳՈՑՆՍ ԿԸ ԲՆՈՐՈՇԷ ՀԱՅՐԵՆԻՔԷՆ ԴՈՒՐՄ ԱՊՐՈՂ ՀԱՅՈՒՆ ՍՊԱՌՆԱՑՈՂ ԱՅԼԱՍԵՐՄԱՆ ՎՏԱՆԳԸ:

Հայրենակից, ո՞ւր կ'երթա՛ս Մուշեղ Իշխան

Ծովուն վրայ եւ հողին,
Օդերուն մէջ հեռահա
Հայը կ'երթայ, կը սուրայ
Խենթ հովերուն հետ բախտին...
Հայրենակից, ո՞ւր կ'երթա՛ս.
Ամէն երթի ու կայքի
Տե՛ս, վրայեղ կը թափի
Հայու հոգիդ մաս առ մաս...
Հայը կ'երթայ, կը սուրայ
Հորիզոններ հեռակայ
Եւ արծաթի մը համար
Կը զոհէ գանձ ու գոհար...
Երկրէ երկիր, ափէ ափ,
Այսպէս մոլոր, վազնէ վազ,
Քիչ մ'աւելի գունաթափ,
Հայրենակից, ո՞ւր կ'երթա՛ս...

FROM OUR READERS

STUDENTS

Արժիվը իր «Տեսակետ» սիւնակին մէջ սիրով տեղ կու տայ ընթերցողներուն
կարծիքներուն, գաղափարներուն, թելադրանքներուն եւ առաջարկներուն, յուսալով
որ անարձագանանք չմնար: Ձեր ե-նամակները կամ գրաւոր նամակները կրնաք
ղրկել հետեւեալ հասցէներուն՝ ardziv@ayfcanada.org /Ardziv magazine -
45 Hallcrown Place, Toronto, Ontario M2J 4Y4

Ardziv magazine welcomes mail from our readers. Please feel free to send your comments,
ideas, suggestions or concerns to ardziv@ayfcanada.org /Ardziv magazine -
45 Hallcrown Place, Toronto, Ontario M2J 4Y4

The discovery of this magazine and its origin has sparked a thought for me.

Reading your latest edition (my first, but not my last). I felt admiration and a hint of jealousy: admiration at seeing a youth show such pride and interest in its nation's history, culture, people and future; both globally and in Armenia; and jealousy for the fact that my own people haven't a similar publication here.

I moved to Toronto from Ireland a year and nine months ago and it took all of about three days of that, to realize that the term "melting pot" is a pretty bang on description of the place. With such a big variety of different nationalities and communities spread throughout the city, including my fellow Irish, It's quite surprising that there's not more evidence of publications like Ardziv.

Living abroad, I feel it's important to be able to tap back into your roots and feel a sense of community with those from home. It's part of who we are.

So I think congratulations are in order, because by showcasing your writers, artists, and people of the community the way you do, your magazine is setting an example. It made me realize that there are ways in which we can remain part of our community while living abroad. So go raibh mile maith agaibh ("may you have a thousand good things"). I'm genuinely looking forward to reading more of your issues online.

Keep it up.

- Jack

Երիտասարդ ես՝ վեհ Դաշնակցութիւն

Մեակ Պէլեան, «Յառաջ» մասնաճիւղ

Կուսակցական եւ միութենական գոյգ իրականութեանց մէջ կան մասնայատուկ դէպքեր, որոնք մեծապէս կը տարբերին ցուցական պարզ ձեռնարկներէ կամ միջոցառումներէ: Թէպէտեւ այս դէպքերը չեն պատահիր այնքան յաճախակի դրութեամբ ինչպէս միւս ձեռնարկներն ու միութենական հաւաքոյթները, բայց եւ այնպէս անոնք կը թողուն այնպիսի հոգեմտաւոր տպաւորութիւններ, որոնց ազդեցութիւնը կը գերադասէ եւ պէտք է գերադասէ ժամանակի բնական ընթացքի պատճառած կամայ թէ ակամայ մոռացական զգացմունքները:

ՀՅԴ Հիւսիսային Ամերիկայի երեք շրջաններու երիտասարդական միութեանց համատեղ եռակողմանի սեմինարը, որ այս տարի կազմակերպուած էր ՀՅԴ Գանատայի Երիտասարդական Միութեան կողմէ, անպայմանօրէն պիտի յիշատակուի որպէս վերոնշեալ այդ դէպքերուն ամենէն փայլուն օրինակներէն մէկը, եւ ինչու չէ՞ նաեւ, այն պիտի գրանցուի որպէս ոսկեղրուագ մը, ՀՅԴ Երիտասարդական Միութիւններու պատմագիրքին մէջ:

Արդէն իսկ անցած է աւելի քան ամիս մը սեմինարի աւարտէն, սակայն անոր «դաշնակցականաշունչ» մթնոլորտն ու այդ մթնոլորտը հարստացնող շահեկան բովանդակութիւնը առիթ չեն տար, որ մտորումներս տեղի տան ու դադրիմ անոնց մասին մտածելէ: Նմանատիպ սեմինարներ պարագայական հանգամանքներ չունին եւ չեն կրնար ունենալ: Անոնք բծախնդրօրէն

կազմակերպուած են ծառայելու այն առաքելութեան, որ կը միտի երիտասարդութեան մտածողութեան մէջ ջերմօրէն սերմանել դաշնակցականավայել այն արժէքները, որոնց վրայ խարսխուած է մեր կուսակցութեան 125-ամեայ գնացքը: Անկասկածօրէն կարելի է ըսել, որ Մայիս 15-էն 18-ը երկարող շաբաթավերջի ընթացքին հնչած բոլոր դասախօսութեանց ընդմէջէն այս բոլոր արժէքները փոխանցուեցան մեր երիտասարդութեան

Սակայն ի՞նչ են այս արժէքները, ի՞նչ սորվեցանք այս սեմինարի ընթացքին: Նշելու համար այդ արժէքներէն մի քանին՝ հարկաւոր է սկսիլ ամենէն կարելորէն՝

ա- Դաշնակցական երիտասարդը այն անձն է, որ բարոյապաշտ, որոշակի չափով աւանդապաշտ եւ ամենէն կարելորդ՝ հայրենապաշտ պահուածք ունեցող ջահակիրն է, որ կը գիտակցի կուսակցութեան գաղափարաբանութեան կեանքի գնով կառչած ժաւլու հրամայականին եւ լքօրէն կը հաւատայ Ազատ Անկախ եւ Միացեալ Հայաստանի անժամանցելի պատկերացումին: Աւելին՝ դաշնակցական երիտասարդը այն անձն է, որ սփիւռքի հայաշունչ գոյատեւման հարցին նկատմամբ իր ունեցած թեր կամ դէմ համոզմունքներէն անկախ, լիովին կը հաւատայ, որ մեր կուսակցութեան գաղափարները, ըլլան անոնք ընկերվարութիւն, ապակեդրոն դեկավարութիւն, սոցիալական արդարութիւն եւայլն, իրականացուելու են միայն հայրենիքի սահմաններէն ներս եւ ոչ այլուր:

բ- Դաշնակցական երիտասարդը այն անձն է, որ կուսակցութեան շարքային տարբեր մակարդակներու ընդմէջէն ստացած իր դաստիարակութեամբ համոզուած է, որ ազգի հաւաքական շահերը գերակայ են կուսակցութեան շահերէն, եւ թէ դաշնակցական որեւէ բնոյթի



գործունեություն չի հետապնդել ինքնանպատակ նուաճումներու իրականացում: Նկատի ունենալով այս, դաշնակցական երիտասարդի գործունեության անձնամոռ եւ անշահախնդիր բնոյթը, կը հաստատել կուսակցութեան կազմակերպչական աշխատանքի յաջողութեան անխախտելի ողնաշարը:

գ- Դաշնակցական երիտասարդը այն անձն է, որ անկախ գաղափարական հաւատարմութենէ, մեծ եւ անվիճելի յարգանք կը տածէ կուսակցութեան կարգապահական կանոններուն, անոր ծրագրին եւ կանոնագրին:

դ- Դաշնակցական երիտասարդը այն անձն է, որ կը հաւատայ, թէ յորդորային ցուցականութեամբ չէ որ մեր հետապնդած նպատակները յաջողութեամբ կը պսակուին, այլ խստապահանջ եւ աշխուրջ գործունեութեամբ, մշտապէս յիշելով ու յիշեցնելով թէ դաշնակցութիւնը որեւէ բանէ առաջ գործի կուսակցութիւն է:

ե- Դաշնակցական երիտասարդը այն անձն է, որ ինքնիր նկարագրին հանդէպ ունեցած յարգանքով, գիտէ նաեւ յարգել իր շրջապատն ու գաղափարակից ընկերները: Առաւելաբար, դաշնակցական երիտասարդը ջերմօրէն կը գիտակցի «ԸՆԿԵՐ» բառի ամբողջական իմաստին, եւ որեւէ ջանք չի խնայել աւելի իմաստաւորելու զայն, իր յանդուգն գործունեութեամբ, ի սպաս դաշնակցութեան ներդաշնակ հաւաքականութեան ամրապնդման:

Ասոնք են դաշնակցական երիտասարդի նկարագիրը բնութագրող փոխլրացուցիչ սրբազան բաղադրիչները: Ասոնք էին, որ կազմեցին ՀՅԴ Երիտասարդական Եռակողմանի սեմինարէն ճառագայթուած պատգամներու առանցքը եւ ասոնք են, որ պիտի փսան մեր բոլորի ազգանուէր գործունեութեան անգուգական նշխարները:

Այս բոլորին կողքին հարկ է նաեւ անդրադառնալ սեմինարի ընկերային մթնոլորտին: Հիւսիսային Ամերիկայի տարածքին գտնուող 16 տարբեր մասնաճիւղերէ ժամանած ընկեր-ընկերուհիներու միատեղ հաւաքը, առիթը ընծայեց ոչ միայն ըմբոշխնելու լաւ ժամանց, այլ նաեւ նոր ծանօթութեանց հաստատման, վաղամեայ ծանօթութիւններու սերտացման, տարբեր գաղափարներու փոխանակման եւ ամենէն կարելոյրը՝ դաշնակցութեան մեծ ընտանիքի աւանդութիւններու վերահաստատման:

Սոյն սեմինարի կայացմամբ, ներկայ երիտասարդութեան ուխտը իսկապէս վերանորոգուեցաւ, իսկ մեր բոլորին պաշտած 125 ամեայ Դաշնակցութիւնը անգամ մը եւս երիտասարդացաւ:

Պատիւ ու յարգանք բոլոր այն երիտասարդներուն, որոնք կազմակերպեցին, ներկայացան եւ այս կամ այն ձեւով ներդրեցին սեմինարի յաջողութեան: Իսկ հազար պատիւ այն երիտասարդներուն, որոնք ուխտեցին նաեւ չմոռանալ այս սեմինարի փոխանցած սերնդակերտ արժէքը: □



A VERY SIGNIFICANT DATE

By: Sarig Babian, AYF Toronto “Simon Zavarian” Chapter - Alumnus

A birthday, New Year’s Eve, the anniversary of a magical first date or some horrible national disaster- this collection of numbers spelling out a particular date on a calendar can carry a certain sentiment; like the opening bars of a song that transports you to a distinct place, or an exact time. For as long as I can remember, April 24th has carried with it a certain weight- a sincere detail that asked for a degree of reverence, delivered in hushed tones.

When we were students in Armenian school, it loomed ever-present. On the monthly calendars that were sent home, the 24th day in April was always annotated with a show of commemoration and remembrance. As I moved on to public high school, I felt the need to share this with friends and teachers- experiencing an urgency to translate its importance to them. I grew older and more involved, more aware and I would flip through the calendar sent by local members of parliament and either bristle at its absence or feel some sort of... validation in its inclusion. Under any circumstance, existing within our small but active community meant that this day would not go unmarked, would not exist in a vacuum void of community commemorations and church masses for the souls of the deceased.

Fast forward a few years and I found myself in a small town in East Anglia, teaching English literature and media in a British high school, having transplanted myself, thousands of kilometres away partly because of the realities of the job market and even more so because of an incurable case of wanderlust. For the first time in my conscious memory, I was not part of something greater- it was just me. Of course, I had dear friends and colleagues who became a foster family of sorts but there was no comparison to the tight-knit community I left behind. My weeknights were my own, with no meetings or events to account for and weekends were for drives in the country and pub quizzes- not political or cultural events. It was here that I truly felt my identity as an Armenian come second: after the hyphen, after being Canadian. To these new people in my life, my North American accent and my “Canadian”ness was exotic enough. To my new friends who could trace their ancestry back to the Norman invaders, my “ethnic” layer was too much to comprehend; they were interested enough to hear about Toronto and maple syrup. That alone gave me the label of “other”.

My Armenian-ness became my own responsibility and I had to work to nurture it. Greedily asking about community events during weekly skype calls and chasing news-links with any whiff of my ancestral home. Never did I feel that more than my first April on the other side of the Atlantic. As I prepared for the day’s lessons and wrote the date on the board I took a step back and looked closer at my penmanship. It was there as clear as day- April 24, 2012- and it meant nothing remarkable to anyone in that entire school, perhaps in that entire town of 100,000. I wondered about broaching the subject with my students or with my colleagues, sharing something so fundamental about myself with them. I’m almost embarrassed to say that I didn’t, I let the morning pass and it almost faded completely into the horizon of my mind. I checked my e-mails at lunch and found a simple, one sentence message from a very dear friend. “Take a minute and light a candle today, I’m sure you’re thinking of us all”. She was right, I was and I did- stopping at a small Anglican church on my way home and spending a few minutes in quiet contemplation, remembering my grandparents and their contemporaries and though it was nowhere near the commemoration the day deserved- it was my own wreath to lay.





Fast forward a few years again, this time to this past October, as purple flowers were beginning to pop up on lapels everywhere, and I was encouraging a whole new batch of students to reflect, remember and demand. I was pleasantly surprised to see a familiar face just outside my classroom, the same dear friend from the e-mail that seemed already at that point- a lifetime ago. I welcomed the pleasant interruption and after a few brief hellos, I asked if everything was ok: why was she not at work, in the middle of the day? She smiled and told me she had some good news: her husband and her were expecting, she had just come from the doctor with the good news and a delivery date: April 24, 2015. A tidal wave of emotions washed over me and tears flooded my eyes; the first of my close friends was having a child, and on a day loaded with so much meaning. When we spoke later on, I told her how great this all was: how happy I was for her, how much I couldn't wait to meet the next generation, and what a huge role she was playing- "Girl, that's the ultimate victory- 100 years later, and we're reclaiming the narrative, rewriting the story!" My thoughts probably weren't as well composed, but the sentiment was there and after we laughed it off and ended the call, I couldn't help but think how much I had meant what I said: all of this marked effort from community leaders, commemoration committees and more to change the tone of this date for once and for all, and here was this new life coming into it all as the ultimate symbol of what is yet to come.

Our little symbol of hope arrived a few days early, but as I headed to Ottawa to take part in the annual commemoration in the nation's capital I couldn't help but feel a marked difference this year. It wasn't about being sad, wearing mourner's black and asking others to acknowledge our pain. It was about celebrating life, the victory that our very existence symbolizes and the demands we have begun to make- not for acknowledgment and sympathy, but for retributions and justice.

I truly feel that we have all witnesses some momentous shift, a change in how we tell our own story. Repressed communities, those who have struggled or been victimized, all struggle to reclaim their own narrative. For some, it could be turning a term loaded with discrimination into one of endearment. Others have used art, or music. In their own unique way, they have taken the story that has

been told about them and reclaimed it- they have managed to own it. For a tiny Christian peoples, as ancient as history itself, it has taken us a hundred years to fully understand and appreciate our most recent incarnation. A century later, the clearest example of this shift is the reclaiming of an ever-present date on an omniscient and ever-present calendar. April 24th no longer represents a day of mourning or victimization- it has given us a new beacon of hope, life and survival to look forward to each spring.

I am unsure of how many more historic events I will witness in my lifetime, but this is the first time that I have felt part of history itself rather than simply watching it from the sidelines. I am lucky enough to teach at the local Armenian school and as my seventh grade students and I took part in one of the many planned commemorations this past April, I was desperate for them to see just that. "We are a part of history", I told them as we huddled under the bells of St. Mary's church and listened to them ring 100 times knowing that at that very moment they were part of a 100 other communities listening to those very same bells.

I have often looked to the metaphor of a large, unending ocean to mirror my earthly existence. It is as if I am always paddling through glorious, expansive water- stopping at times to catch my breathe, looking up at others to feel the warm sun on my face. But this year, I feel as though I have been lifted up in a great wave that has crested and I have been helped along, given an extra push and as I look back, realize that we are all much further from the shore than I thought. April 24th is no longer a day for mourning or a mark of tragedy. It is my small and insignificant hope, much like the lone candle that I lit in that Anglican church, that I can change my own perception of this day and pass along this newfound optimism to a whole new generation being born in a post-centennial existence. Can I single-handedly solve geopolitical issues, re-draw historic maps or broker land claims? Absolutely not, but I can do my own part in reclaiming our narrative, refusing to play the role of the wounded victims and on April 24th choosing to celebrate it as a date to mark life and a whole new generation born in an unending meadow of purple petals. We remember, we demand... and we flourish. □

Դար մը՝ փոքր մը ապերու բնութեզէն

Նանօր Պարսումեան

Անցեալ շաբաթ ե-նամակ մը ստացայ ընկերոջմէս, որուն մէջ կը խնդրէր Armenian Weekly-ին մէջ հրատարակուի ազդ մը՝ գրուած հայաստանաբնակ տարեց կնոջ մը կողմէ: Կինը 109 տարեկան է ու իր եղբայրը կորսնցուցած է շուրջ 1920 թուականին: Գրութեան կցուած էր մանուկ մանչի մը գծուած դիմանկարը:

Բոլորովին ապշեցայ, երբ տեսայ այն կապոյտ կէտերը ուր իր բիբերը պէտք էր ըլլային: Պարզ ուրուագիծ մը՝ կորսուած եղբոր...

Նամակը կը պատմէր արեան գետի մը, որքանոցի մը, քրոջ մը մասին, որ կը փնտռէր եղբայրը: Անոր «Եղիկ-Եղիկ» կը կոչէր:

Յաճախ չէ որ կը հրատարակենք կորսուած անձերու ազդեր, նամանաւանդ դար մը ետք: Բայց եւ այնպէս, այս 109 տարեկան մայրիկը – ցեղասպանութենէ վերապրած այս մայրիկը – կը փնտռէր իր անյայտ եղբայրը՝ դար մը յետոյ:

Եփրաթսիա Գեորգեանը լաւ կը յիշէր, երբ տասը տարեկանին իր եղբայրը զինք ուսերուն վրայ կ'առնէր... Նաեւ լաւ կը յիշէր Արաքսի արիւնախառն ալիքներէն անցնիլը:

Յիշողութեան բեկորներ՝ դարերու մէջ սառած ու մեզի հասած պարզ ու հասարակ բառերով, որոնք կը նկարագրեն աղետի մը մէջ գոյատեւող անմեղութիւնը:

Շուրջ 1920 էր, երբ կորսնցուց իր եղբայրը: Բաժնուեցան Ալեքսանդրապոլի (այժմ Կիւմրի) որբանոցներու մէկուն մէջ: Շատ հաւանական է, որ Եղիկը որդեգրուած էր ու հասած՝ Ամերիկա:

«Եղիկ-Եղիկ էինք ասում», գրած է գծագրութեան ներքեւ: ապոյտ բիբերուն կը նայիմ, մեղմօրէն «Եղիկ-Եղիկ մըմնջելով: Շուրջ դար մը յետոյ, ան յոյսը չէ կտրած. 109 տարեկանին կը շարունակէ իր փնտռտուքը:

Իրականութեան մէջ, այս տեսակի յոյսը երբեք չի հասնիր...

Շրջան մը «Հայրենիք» օրաթերթը (հիմնուած 1899-ին) կը հրատարակէր վերոյիշեալ ազդի նման գրութիւններ իր էջերուն մէջ: Վերապրողներ կ'որոնէին իրենց անմիջական ընտանիքնի անդամները, ազգականները, պարագաները, եւ այլն:

Գրադարանէն կը հանեն «Հայրենիք»ի 1920 թուականի հաւաքածոն ու կը սկսիմ թղթատել...

Հինգ, 1 Ապրիլ, 1920

«Կը փնտռուի եղբայրս՝ Պետրոս Քիւրէճեան, Խարբերդի Շիրոյ Քէֆէթօթի գիւղէն. 1918-ի զարնան Ալեքսանդրապոլ եղած է: Վերոյիշեալի մասին տեղեկութիւն ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել հետեւեալ հասցէին...»

«Կը փնտռեմ քոյրերս Եղսա եւ Աննա Թապոյեանները, Խարբերդ Մուռի գիւղէն. երկու տարի առաջ Կարնոյ եւ Երզնկայի շրջանները կը գտնուէին: Ստոյգ լուր ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել Յովհաննէս Թապոյեանին...»

«Կը փնտռեմ կինս՝ Ելմոնը, եւ զաւակներս՝ Պայծառ, Մխիթար եւ Մարիամ Տէրտէրեան, Սեբաստիոյ Կամիս գիւղէն: Կը խոստանամ 25 տոլար որեւէ տեղեկութեան համար:»

«Կը փնտռեմ կինս՝ Էլմաս, զաւակներս՝ Սիրանուշ եւ Սուրէն Մերկէրեանները, բնիկ Սեբաստացի, տեղահանութենէն ի վեր լուր առած չունիմ. ողջ կամ ուր գտնուէին իմացնողին լաւ նուէր մը կը խոստանամ: Յովակիմ Գ. Մերկէրեան...»

Տասնմէկ այսպիսի ազդեր կան այդ օրուան թիւին մէջ. իսկ բոլորը կը կրեն հետեւեալ եզրափակիչ նախադասութիւնը.

«Արտասահմանի թերթերէն կը խնդրուի արտատպել զայս:»

Փնտռտուքը ամէն օր կը շարունակուէր այդ տարիներու թիւերուն մէջ...

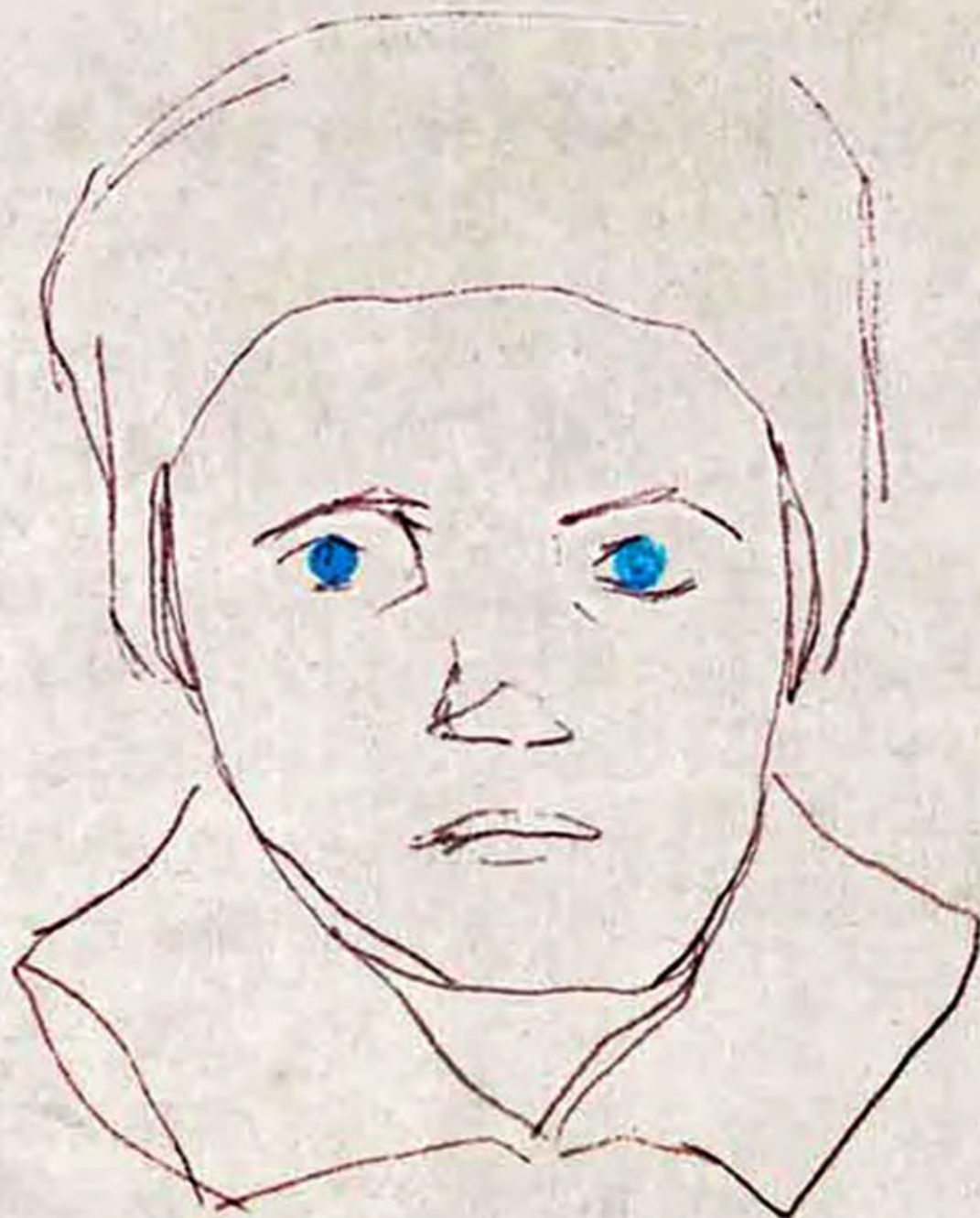
* * *

Անգամ մը եւս կը նայիմ «Եղիկ-Եղիկ»ին. անոր դէմքը գծուած՝ ինչպէս որ Եփրաթսիան կը յիշէր: Աչքերը արեւահար Վանայ լիճի նման՝ կապոյտ...

Անցեալ Մայիսին էր, երբ խումբով այցելեցինք այդ լիճի շուրջը գտնուող լքուած վանքերն ու եկեղեցիները. անոնք կը կրէին անպատրուակ ու ահաւոր բացակայութեան հետքերը:

Հարիւր տարիներ յետոյ, անցեալը սոսկալիօրէն մօտ է...□

Նանօր Պարսումեան խմբագիրն է ԱՄՆ-ի Արեւելեան շրջանի ՀՅԴ-ի անգլերէն պաշտօնաթերթ Armenian Weekly-ի: Յօդուածը անգլերէնէ թարգմանեց Ռուբէն Ճանպազեանը:



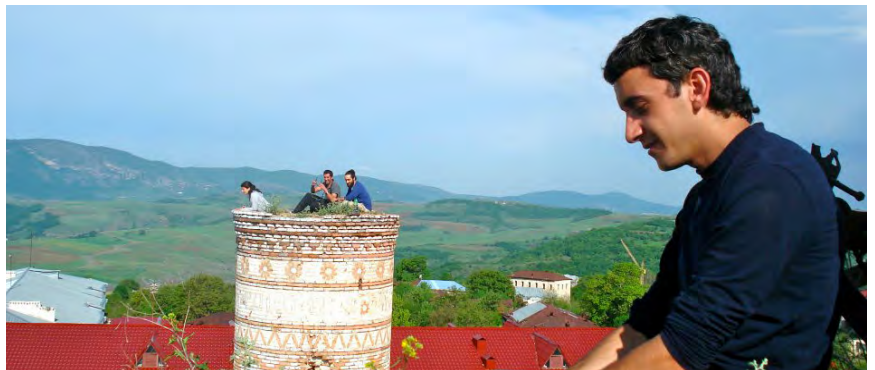
Արարա չորսը և 5 Լեւոնակաւ
գործի. Թանկագրանք Տպագրութեւ
1920. թվականէր իսկական
Եւ իշտ և 5 որ Արարա ինչ 7 հոս
Եր իր հասերիս ծանօթ քան
Եւ տպագրութեւ 10. քանակաւ
Եր Արարա ազգանունը համ
Բարեկորդաւ Եր համ ղապարյաւ
2214 26214 Երեւ աստ

ՊՈԼԻՍԵՆ՝ ԵՐԵՒԱՆ

Հարիւրամեակը դիտուած Պոլսահայ եւ Հայաստանաբնակ երիտասարդներու աչքերով

Դալար Քեօւեօղլուն ծնած է Պոլիս. Ասքանազ Համբարձումեանը՝ Երեւան: «Արծիւ»-ը որոշեց երկու հայ երիտասարդներուն նոյն հարցումները ուղղել հասկնալու համար՝ թէ ինչպէս ոգեկոչած են Հայոց Ցեղասպանութեան հարիւրամեակը պատմական երկու քաղաքներուն մէջ:

ԱՍՔԱՆԱԶ ՀԱՄԲԱՐԶՈՒՄԵԱՆ ԵՐԵՒԱՆ



1. Ինչպէ՞ս էր Երեւանի մէջ տիրող տրամադրութիւնը՝ Հայոց ցեղասպանութեան հարիւրամեակի ոգեկոչման օրուայ ընթացքին:

Ասքանազ - Այդ օրը մարդկանց տրամադրութիւնը բարձր էր, բոլորը երկար էին սպասել, որ տեսնէին, թէ ինչպէս կ'անցնէին համակարգող խմբի ծրագրած միջոցառումները: Սովորաբար լինում են շատ տխուր դէմքերով մարդիկ, որոնք լուռ քայլում են դէպի Ծիծեռնակաբերդ, բայց կ'ասէի, որ այս անգամ մի քիչ ուրիշ էր, մարդկանց մէջ մի փոքր այլ զգացումներ կային, կարծես թէ հպարտ էին, որ ամբողջ աշխարհի ուշադրութիւնը վերջապէս սեւեռուել էր Հայաստանի ու ցեղասպանութեան ոգեկոչման օրուայ վրայ, հպարտ էին ցոյց տալ, որ Հայը դեռ կայ ու պայքարում է իր ապագայի համար ու յաջողութեան է հասնում արդէն անկախ պետութեան մէջ:

3. Հայ-Թուրք յարաբերութիւնները ի՞նչ ձեւով պէտք է յառաջ երթան:

Ասքանազ - Իմ կարծիքով մենք մի քանի տարի առաջ պատրաստ էինք բարելաման, տարբեր փաստաթղթեր ստորագրուեց, նախապատրաստուեցին սահմանի բացմանը տանող քայլեր, որը մեծ դեր կը խաղար մեր տնտեսութեան համար, բայց վերջին տարում այդ միտքը մի քիչ հեռացաւ իրականութիւնից, ելնելով Թուրքիոյ բռնած մերժողական դիրքից ու 100-ամեակի տարելիցին ոչ համապատասխան քայլեր ձեռնարկելուց: Եթէ այն ժամանակ յարաբերութիւնները կարողանայինք լաւացնել, աւելի հեշտ կը լինէր, սակայն հիմա արդէն ուշ է փորձել, քանի որ արդէն պատուաբեր չի լինի մեզ համար:

2. Ցեղասպանութենէն 100 տարիներ յետոյ, ի՞նչ է առօրեայ իրականութիւնը հայաստանաբնակ հայ երիտասարդին : Քու կարծիքով, ո՞րն է ամենակարեւոր հարցը երիտասարդներու համար:

Ասքանազ - 100 տարի յետոյ իրականութիւնն այն է, որ ունենք անկախ պետութիւն, համեմատաբար նորաստեղծ, որը կամաց կամաց առաջ է գնում դէպի զարգացում, չի զիջում իր տարածաշրջանային հասակակից պետութիւններին, կարողացել է որոշ չափով իր շուրջը հաւաքել Սփիւքը ու չնայած բոլոր խոչընդոտներին, թէ՛ պատերազմի կախումա՝ վտանգ, թէ՛ տնտեսական պաշարում (economic blockade), թէ՛ տարածաշրջանային բարդ զարգացումներ, փորձում է իր տեղը վերագտնել համաշխարհային պատմութեան մէջ:

Հայաստանի երիտասարդի համար ամենակարեւոր հարցերից է երկրի վիճակի բարելաւումը, որ աչքը դրսի վրայ չմնայ, ներքին արդարութեան պահպանումը եւ անշուշտ խաղաղ սահմանները պահպանելը:

4. Ի՞նչ կը յուսաս 24 Ապրիլ 2025-ի համար:

Ասքանազ - 2025 Ապրիլ 24ը կ'ուզենամ անցկացնել մօտաւորապէս նոյն կերպով ինչ 2015ը, ոչ թէ տխուր դէմքով ու տառապած կերպարով, այլ մի քիչ հպարտ ու ժպիտը դէմքիս, նորից իմ տարբեր երկրներից ժամանած հայ ընկերների հետ քայլելով, խօսելով, կիսուելով ու քննարկելով, բայց մի տարբերութեամբ, որ քննարկման առարկան այդ ժամանակ արդէն լինի վերջին 10 տարիների ահեղի մեծ յաջողութիւններն ու յաղթանակները:

ԴԱՆԱՐ ՔԵՕՍԵՕՂՆՈՒ ՊՈԼԻՍ



1. Ինչպե՞ս էր Պոլտյ մեջ տիրող տրամադրությունը՝ Հայոց Ցեղասպանության հարիւրամեակի ոգեկոչման օրուայ ընթացքին:

Դալար - 24 Ապրիլ 2015 թուականը, ինչպես աշխարհի ողջ հայության, նոյնպես ալ թրքահայության համար յատուկ եւ նշանակալից օր մըն էր: Չէի ենթադրեր, որ այսքան մեծածաւալ մասնակցութիւն պիտի բերէր պոլսահայ ժողովուրդը: Անշուշտ պէտք է շեշտել, թէ այդ օրը ոչ միայն հայերը, այլ քիւրտ ու թուրք հայրենակիցներ եւս մասնակից եղան սոյն ոգեկոչութեան:

Շուարած էի, որովհետեւ պոլսահայ գաղութը մեծ մասամբ կը նախընտրէր անձայն ժառանգել հայկական հարցերու հետ առնչուած հաւաքներուն: Յաւի սիրտ, պէտք է խոստովանիմ, թէ թրքահայ համայնքը Հրանդ Տինքի մահէն ետք է որ իր պատեանէն դուրս ելաւ ու սկսաւ լսելի դարձնել իր ձայնը: Բայց այս տարի, հարիւրամեակի ոգեկոչման առթիւ, թէ՛ համացանցի վրայ եւ թէ՛ ֆիզիքական ներկայութեամբ պոլսահայութիւնը բաժնեց իր միտքերը, ու այսպիսով, կը խորհիմ թէ նոր շրջան մը բացուեցաւ մեր առջեւ:

3. Հայ-Թուրք յարաբերութիւնները ի՞նչ ձեւով պէտք է յառաջ երթան:

Դալար - Վերջին մի քանի տարիներուն զգալի դարձաւ թուրք մտաւորականներուն հայկական հարցերու նկատմամբ ունեցած դրական մերձեցումը: Միայն մտաւորականները չեն, այլ ժողովուրդն ալ, մանաւանդ երիտասարդ սերունդէն, հայկական հարցերու լուծման գծով մասնակից դարձաւ Թուրքիոյ մէջ:

Բայց ի՞նչ մեղք որ դեռ թուրք ժողովուրդին մեծամասնութիւնը հայերը կը նկատէ թշնամի ժողովուրդ, եւ «հայ» բառը կը գործածուի որպէս հայեցանք: Մինչեւ այսօր իսկ, վարժարաններու մէջ պատմութիւնը կը խեղաթիւրուի, եւ աշակերտներուն մէջ կը սերմանուի հայատեացութիւն: Անշուշտ որ այս պէտք է փոխուի, եւ հայ ժողովուրդը պէտք չէ նկատուի որպէս երկրի ապահովութեան դէմ վտանգ:

Վերջին խորհրդարանական ընտրութիւններուն երեք հայեր, երեք տարբեր կուսակցութիւններէ յաջողեցան խորհրդարան մուտք գործել: Անոնք ալ հայկական հարցը պէտք է օրակարգի վրայ դնեն, որպէս թրքահայութեան ներկայացուցիչները:

2. Ցեղասպանութենէն 100 տարիներ յետոյ, ի՞նչ է առօրեայ իրականութիւնը հայկական գաղութին համար Պոլտյ մէջ: Քու կարծիքով, ո՞րն է ամենակարեւոր հարցը երիտասարդ հայերու համար:

Դալար - Անշուշտ այս երկրին մէջ ապրիլը կը պարտադրէ, որ կապեր հաստատենք տեղացի ժողովուրդին հետ. թէ՛ կեանքի եւ թէ՛ գործի բերմամբ յարաբերութիւններ ունեցած է հայ ժողովուրդը թուրք ժողովուրդին հետ: Սա իրականութիւն մըն է, որ միշտ ալ եղած է այստեղ: Սակայն այսօր պարագաները փոխուած են:

Երիտասարդ սերունդը արդէն ընտանեկան կապեր ալ սկսած է հաստատել օտարներու հետ, եւ օտար ամուսնութիւններու թոյնն ալ սկսած է ներմուծուիլ: Գալով կրթական պարագաներուն, այլեւս ընտանիքներ սկսած են նախընտրել իրենց զաւակները թրքական եւ կամ օտար վարժարաններ դրկել: Այս պատճառով, համայնքային վարժարաններու աշակերտութեան թիւը սկսած է լրջօրէն նուազիլ եւ այսօր, մաս մը վարժարաններ փակուելու վտանգի դէմ յանդիպման կը գտնուին:

Հակառակ այս ժխտական իրողութեան, պոլսահայ համայնքը ունի զանազան համայնքային կազմակերպութիւններ, երգչախումբեր, պարախումբեր, թատերախումբեր, մարմնամարզական միութիւններ, եւ այլն: Ընտանիքներ կ'ուզեն, որ իրենց զաւակները մաս կազմեն այս խումբերուն, որպէսզի հայկական միջավայրի մէջ գտնուին ու այդ մթնոլորտը շնչեն: Դժբախտաբար, վերջին մի քանի տարիներուն ընթացքին զգալի է, եւ թէ հայ երիտասարդութիւնը զանազան պատճառներու հետեւանքով սկսած է այս խումբերէն ալ հեռանալ:

Կը խոստովանիմ թէ ընդհանուր առմամբ, պոլսահայ երիտասարդութեան հարցերը այդքան ալ տարբեր չեն թուրք երիտասարդութեան հարցերէն: Մեծամասնութեան համար, հարցերը կրթական եւ տնտեսական են: Համալսարանի մէջ յաջողիլ եւ լաւ հաստատութեան մէջ աշխատելով խաղաղ ու հանգստաւետ կեանք ապրիլ. այս է երիտասարդութեան ամենամեծ փափաքը:

4. Յոյսդ ի՞նչ է 24 Ապրիլ 2025-ի համար:

Դալար - Ցեղասպանութեան հարցը շատ փափուկ կէտ մըն է Թուրքիոյ քաղաքականութեան համար: Վերջին տարիներուն թուրք ցեղապաշտութիւնն ալ հետզհետէ աճեցաւ: Մարդիկ անձամբ կը խոստովանին, թէ հարիւր տարիներ առաջ մեր պապերը ցեղասպանութեան ենթարկուած են, սակայն դժբախտաբար դժուար է քաղաքական գետնի վրայ ընդունիլ սոյն իրականութիւնը:

Դժուար է, այո, բայց ոչ անկարելի: Ինչպէս Գերմանիան ըրաւ հրէական ցեղասպանութեան հարցով, նոյնպէս թուրք պետութիւնն ալ պէտք է փոխէ իր մտայնութիւնը:

Յուսամ թէ 24 Ապրիլ 2025-ին մենք կրնանք մեր գաղափարները աւելի անվախ ձեռով արտայայտել, մեր համայնքի կայունացումը վերափոխանալ, մեր աղօթատեղիները վերականգնել: Կան նաեւ իսլամացուած հայեր Թուրքիոյ զանազան քաղաքներու ու գիղերու մէջ. յոյսով եմ, որ իրենք ալ իրենց ինքնութեան կը վերադառնան:

Եթէ պիտի շարունակեն ապրիլ այս երկրին մէջ եւ այստեղ ընտանիքս կազմել, կը փափաքիմ, որ խաղաղութիւն հաստատուի այս հողերուն վրայ: Այո, ունինք ազատ, անվախ Հայաստան, որ հայ ժողովուրդին հայրենիքն է, բայց ես զիս սփիւռքահայ չեմ համարեր: Որպէս նախկին սեբաստացիի շառաւիղ, արդէն կ'ապրիմ իմ պապերու պատմական հողերուն վրայ:

Ինձի համար այդքան ալ կարեւոր չէ այլ պետութիւններու խորհրդարաններու Հայոց ցեղասպանութեան ճանաչումը: Այդքան կարեւորութիւն չունի, որքան թուրք ժողովուրդին ունեցած մօտեցումը: Յոյսով եմ, թէ մինչեւ 24 Ապրիլ 2025, այս մօտեցումը կը փոխուի Թուրքիոյ մէջ: □

A CENTENNIAL OF CELEBRATION: A PHOTO ESSAY OF THE CENTENNIAL OF THE ARMENIAN GENOCIDE IN ARMENIA

By Harout Kassabian, AYF Toronto “Simon Zavarian” Chapter

A flurry of emotions. Endless juxtapositions.

When I returned from my trip to Armenia on the occasion of the Centenary of the Armenian Genocide, it was difficult for me to articulate my emotions and reflections to those who asked. More often than not, I relied on “once-in-a-lifetime experience” as a response to hopefully satisfy the inquirer’s curiosity.

The events marking the anniversary of a genocide that left an inexplicable scar on our nation was one of self-realization for me: the Genocide left its mark on us, but it does not define us. Our psyche is much more complicated – and positive – than that. We aren’t victims. We didn’t survive; we thrived. We are no longer the Davids of an unfair struggle; we are empowered to control and dictate our destiny.

Armenia is a mixture of old and new. Progress and decline. Triumph and survival. Above all of extremes though, we are ready to conquer the future.



A mixture of locals Armenian, Diasporan Armenians and non-Armenians around the world gathered in Republic Square and withstood unrelenting rain to watch System of a Down perform for the first time in Armenia in a free concert dedicated to the Centennial.



Nearing 3:00 a.m., a seemingly endless stream of people continued to march into Tsitsernakaberd to lay flowers at the eternal flame.



On April 25, the day after commemoration, we visited the Sartarabad monument in appreciation of the brave men and women who were able to reclaim their birthright in the midst of ongoing catastrophe.



Hamazkayin’s Sos Sargsyan State Theater Group performs “Shkhonts Mihran”, a play dedicated to the Centennial of the Armenian Genocide. The protagonist reflects on the loss of his family, friends and home, and resolves to survive and prevail as an Armenian.



Fresh flowers, new flags and endless Armenian Genocide billboards greeted the influx of visitors to the city in April.



The children of Ushi village at the unveiling ceremony of a new khatchkar (stone cross) at their central square commemorating the Centennial. Their liveliness and happiness was infectious and had to be captured.



On the eve of April 24, thousands led by the AYF and Homenetmen, marched from Republic Square to Tsitsernakaberd. The march was a liberating experience. A long line of people – infants in strollers and elders alike – marched through the streets of Yerevan. The voices of the groups of the marchers bounced off of the building walls – chants, patriotic songs, the national anthem. I hadn't felt such strength and power as an Armenian as I did in these moments.



"What else do you need to be happy?"



One of the many oversized Armenia flags in the march to Tsitsernakaberd



The Pantheon – resting place of our greats – a must-visit for every trip.



Tin metal roofs of a shanty town mimic the powerful mountains in the distance.



A volunteer spreads petals reclaimed from the thousands of flowers laid at Tsitsernakaberd. Every year, petals are dried so they may be processed into paper. Students from all Yerevan schools, as well as members of many youth organizations, volunteer their time to help in this multi-day effort.



Հայ կինը՝ երեկ, այսօր եւ վաղը

**հարցազրույց՝ բազմավաստակ ՍՈՆԱ ԶԵՅԹԵԱՆԻ հետ
Հարցազրույցը վարեց՝ Ռուբեն Ճանապազեանը**

Հայ կինը դարերու ընթացքին զանազան դերեր ստանձնած է. ունեցած ենք հայ թագուհիներ. օտար լուծի եւ օտար կրօնի ազդեցութեան տակ, հայ կինը դարձած է ստորադաս էակ. հայ կինը մասնակցած է կիներու ազատագրական առաջին շարժումին, իսկ յետ ցեղասպանութեան, հայ կնոջ դերը մեծ եղած է ազգային վերականգնումին մէջ:

Սակայն, հայ կնոջ արժէքը պէտք եղած ձեւով չէ արժեւորուած: Հայկական իրականութեան մէջ հայ կինը անտեսուած է, ու անոր պատմութիւնը մեծապէս բացակայ է մեր դասագիրքերու եւ պատմութեան գիրքերու էջերուն մէջ:

Վերջերս բախտաւորութիւնը ունեցայ այս կարեւոր նիւթին շուրջ «Գէորգ Մելիտինեցի» մրցանակի դափնեկիր, բազմավաստակ գրող եւ դաստիարակ Սոնա Զեյթեանի հետ զրուցելու:

Անթիլիասի տպարանէն լոյս տեսած ձեր վերջին գործը՝ «Հայ կնոջ կեանքի ուղիին հետքերով» արժանացած է «Գէորգ Մելիտինեցի» մրցանակին: «Ազդակ»-ի էջերուն մէջ, Ժանեթ Քասունին կը գրէ. «Բժախնդիր եւ հետեւողական պրպառուժներու վրայ հիմնուած այս գործը արխիւային պատմութիւն է եւ յետագայ պատմաբաններուն վաւերական առատ նիւթ կը հայթայթէ»: Արդեօք ի՞նչ էր ձեր նպատակը, երբ որոշեցիք այս գիրքը գրել. նպատակ ունէի՞ք հետագայ պատմաբաններու վաւերական նիւթ հայթայթել:

Այդպէս մեծ յաւակնութիւններով չգրեցի այս աշխատանքը: Կը հաւատայի, թէ այս կիներու իրագործութեանը եւ իրենց կեանքերու տարբեր հանգրուանները պէտք էր ծանօթացնել հանրութեան: Ինծի համար միշտ հարց եղած է, որ կիներու պատմութիւնը անծանօթ կը մնայ: Այդքա՛ն գիրքեր կը կարդանք՝ յեղափոխականներու յուշեր, կամ այլ գիրքեր. անոնց մէջէն պատմողներ պիտի առնես, էջեր պէտք կարդաս, որ մէկ կամ երկու նախադասութիւն գտնես կիներու մասին: Անիկա զիս միշտ կը համոզէր, որ արդար վերաբերումի արժանացած չէ հայ կինը մեր պատմութեան մէջ:

Իմ մեծագոյն նպատակս մոռացումէ փրկելն է. այս կեանքիս համար կարեւոր սկզբունք մըն է: Առաջին անգամ այդ

մտահոգութեամբ հայ կիներու մասին սկսած եմ աշխատանք տանիլ, եւ որքան խորացայ՝ այդքան հետաքրքրութիւնս աճեցաւ:

Այս վերջին գիրքը, որ «Մելիտինեցի» մրցանակին արժանացաւ, համապարփակ գիրք մըն է. պատմութեան սկիզբէն՝ հեթանոսական շրջանէն Քրիստոնէութեան մուտքը, հին հայոց օրէնքները, ընտանեկան յարաբերութիւնները, ժառանգութեան իրաւունքները...զանազան հանգրուաններ, որոնք կը վերաբերին հայ կնոջ: Համապարփակ աշխատանք է, ու ինծի մեծ գոհացում տուաւ այդ մէկը, որովհետեւ հիմա, ոեւէ մէկը որ հայ կնոջմով կը հետաքրքրուի, կրնայ այդ գիրքը բանալ, եւ եթէ համբերութիւնը ունի ծայրէ ի ծայր կարդալու, զիտնալ թէ հայ կինը ինչպէ՛ս սկսաւ, ինչպէ՛ս շարունակեց, ինչպէ՛ս զանազան ճգնաժամերը դիմագրաւեց, եւ այսօր ի՛նչ պատրաստ է ընելու: Ուրեմն այդ միւս յաւակնութիւնները՝ արխիւային կամ վաւերական նիւթեր պատրաստելու՝ չունէի. շատ աւելի անձնական ապրում մըն է ինծի համար՝ մոռացումէ փրկելու եւ արժեւորելու: Այս է ինծի համար կարեւորը:

Յաճախ գրած էք հայ կնոջ մասին. առաջին ձեր ուսումնասիրութիւնը «Հայ կնոջ դերը հայ յեղափոխական շարժման մէջ» գործը կը կեդրոնանայ հայ կին յեղափոխականներու վրայ: Ինչո՞ւ շատ քիչ կը լսենք հայ կիներու մասին հայ յեղափոխական շարժման պատմութեան մէջ մեր դասագիրքերու կամ այլ աղբիւրներու մէջ:

Այս հարցումին կարճ պատասխանն ու երկար պատասխանը կայ: Կարճ պատասխանը այն է, որ բոլոր պատմութիւնները այդ մարդոց կողմէ գրուած են. այսքան պարզ:

Աւելի երկար պատասխանը հետեւեալն է: Հայ Կնոջ դերը պեղելու համար, գտնելու եւ մէջտեղ հանելու համար, պէտք է յաւելեալ եւ զանազան աղբիւրներէ ջուր բերել: Մինչեւ որ զանազան աղբիւրներէ ջուր չբերես՝ պատկերը չի յստականար: Այդ ընելու համար համբերութիւն պէտք է. համբերութիւն եւ հետեւողական աշխատանք. որովհետեւ պիտի պրպտես, հոս պիտի նայիս, հոն պիտի նայիս՝ թափող կրնայ շուտով կտրուիլ, եւ ուրիշ բաներով կրնաս սկսիլ

հետաքրքրուիլ: Բայց եթե նպատակդ հայ կիներու գործը արժեւորել է, ուրեմն հետեւողական պիտի ըլլաս: Այդ է:

Կրնա՞ք մի քանի օրինակ տալ հայ կիներու, որոնք կարելու դէր խաղացած են մեր պատմութեան մէջ, սակայն անտեսուած են մեր գիրքերու ու այլ աղբիւրներու մէջ:

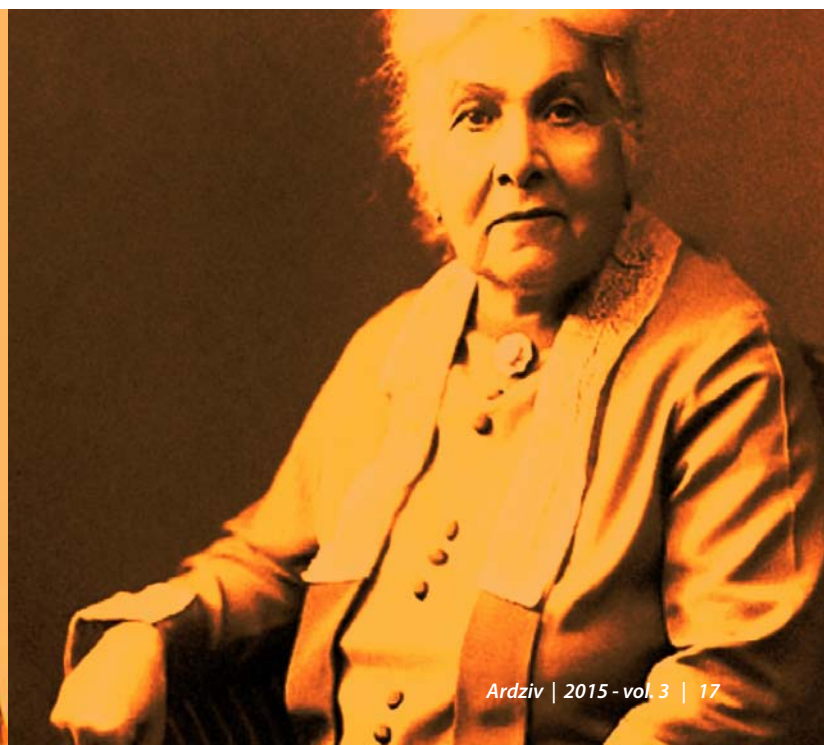
Երկու հոգի կ'ուզեմ նշել: Առաջինը Զապէլ Եսայեանն է: Այո՛, շատ բաներ կը գրուին իր մասին, բայց ես աւելի հետաքրքրուած եմ իրմով իբր արժանապատուութեան տէր հայ կին, եւ ո՛չ թէ իբր գրագիտուի: Այդ իր կարգին: Իբր արժանապատուութեան տէր հայ կին ան ի՞նչ ըրած է ուրիշ կիներու դատը արժեւորելու համար՝ այդ է որ զիս կը հետաքրքրէ: Այս կինը շատ աշխատանք տարած է, ու բոլորովին անտեսուած է այդ աշխատանքը: Օրինակի համար, երբ 1909-ի Կիլիկիոյ աղէտը եղաւ, Պոլսոյ Պատրիարքարանը հայ կարմիր խաչի ու առաջնորդարանի շրջանակներու մօտ կիներուն, առաւել Զապէլ Եսայեանին, պարտականութիւն տուաւ, որ խնամատարական աշխատանք տանին՝ երթան այնտեղ, որբերը հաւաքեն, այրիներուն ճար մը գտնեն, եւ վերջապէս տեղեկագիր մը պատրաստեն, որուն հիման վրայ առաջնորդարանը պիտի մտածէր թէ ի՞նչ կրնար ընել օգտակար ըլլալու: Այս կնոջ տեղեկագրի պատրաստութիւնը, ականատեսի վկայութիւնը, կը գնահատուի իբր գրականութիւն: Իրականութեան մէջ այդ աշխատանքը վաւերագրութիւն մըն է. eye-witness account մըն է: Այս մէկը չէ արժեւորուած: Հայոց պատմութեան մէջ առաջին վկայագրութիւնն է. աչքերովը տեսած է եւ գրի առած է: Բայց ինչպէս ըսի, իբրեւ այնպիսին երբեք չարժեւորուեցաւ: Արժեւորուեցաւ իբրեւ գրականութիւն:

Տարիներ վերջ, հարիւրամեակի նախօրեակին, այս աշխատանքը թրքերէնի թարգմանուեցաւ եւ Պոլսոյ մէջ հրատարակուեցաւ: Հիմա կ'անդրադառնան կարելորութեան՝ թուրք ժողովուրդին գիտակցութիւնը արթնցնելու, որովհետեւ 1909-ին, ո՛չ համացանց կար, ո՛չ

mass media. այդ տեսակի բաներ գոյութիւն չունէին: Թրքական աղբիւրները պատմական այդ նիւթին շուրջ միակողմանի են ու անճիշդ: Եսայեանը միակ անձն էր, որ ճիշդ պատկերը տուաւ: Ու հիմա որ այս մէկը թրքերէնի թարգմանուած է, սա մեծ նշանակութիւն ունի: Թուրքիոյ մէջ դասագիրքերու մէջ հայերը իբրեւ անվստահելի տարր կը ներկայացուին. ուրիշ բան մը պէտք էր ականատեսի մը կողմէ, ցոյց տալու համար, թէ ինչէ՛ր պատահած են: Ճիշդ այդ պատճառով մեծ արժէք կու տամ Եսայեանի վկայագրութեան: Այս մէկ օրինակ:

Ուրիշ օրինակ մը: Հայաստանի առաջին Հանրապետութեան տարիներուն ունէինք կին երեսփոխաններ, որոնք նաեւ նախարարի պաշտօն ունեցան. կրթական աշխատանքի, որբերու հարցերու, եւ այլ բնագաւառներու մէջ մեծ գործ տարին: Բայց ուրիշ շատ կարելու դէպք մը կար. միջազգային պատմութեան մէջ՝ Հանրապետութիւնը առաջին կին դեսպանը նշանակողն էր՝ Դիանա Աբգարը: Դժբախտաբար, այս կնոջ արժէքը պէտք եղած ձեւով արժեւորուած չէ: Ան գիրքեր գրեց Հայաստանի Հանրապետութեան մասին, բայց կ'ուզեմ շեշտել, թէ երբ այլեւս հանրապետութիւն չկար ու այն այլեւս դեսպան չէր, տակաւին պատասխանատուութեան զգացում ունեցաւ այդ ժամանակի բոլոր գաղթականներուն հոգ տանելու: Որովհետեւ ծանօթութիւններ ունէր այդ ժամանակի իշխանութիւններուն մօտ, իր խօսքը կշիռ ունէր: Տարիներ ետք, եթէ չեմ սխալիր, «Հայրենիք» ամսագրին մէջ առիթով մը, մէկը իր յուշերը գրեց՝ թէ ինչպէ՛ս Աբգարը օգտակար եղած է իրեն եւ իր ընտանիքին Ամերիկա տեղափոխուելու աշխատանքին մէջ: Ան նոյնիսկ իր տան մէջ սենեակ կը տրամադրէր, մինչեւ որ գաղթականներու թուղթերը կարգադրուէին:

Այս տեսակի կիներու աշխատանքը չեւ գտներ գիրքերու մէջ: Եթէ մէջտեղ հանես, եթէ արժեւորես, շատ օրինակելի կիներ են ասոնք: Մեր նոր մտայնութեամբ կը կարծենք, թէ դրամով



ամեն ինչ կրնայ լուծուիլ: Այս կիները դրամ չունեն, սակայն ունեն ոգին՝ զոհաբերության ոգին: Այս պատճառով է, որ կ'ուզեմ արժեւորել իրենց:

Թորոնթո ժամանած էք Հ.Օ.Մ.-ի կազմակերպած Կանանց Միջազգային Օրուայ տոնակատարության մասնակցելու իբր քանախօս: Ըստ ձեզի, ինչո՞ւ կարելու է այս տեսակի տոնակատարություններ, տոներ կամ նշանակուած օրեր՝ նուիրուած կիներու:

Իրականութեան մէջ ինծի համար կարելու չէ. առաջին անգամ երբ ՀՕՄ-ի ընկերուիիները հարց տուին, թէ տրամադի՞ր եմ, պատասխանեցի, թէ, ես անմիջապէս պատասխանեցի թէ տրուած ըլլալով որ (ցեղասպանութեան) հարիւրամեակի տարի է, եթէ գամ Միջազգային Կանանց Օրուայ մասին չէ որ պիտի խօսիմ, այլ պիտի կեղորոնանամ հայ կիներու դերին վրայ՝ ազգային վերականգնումին մէջ: Մօտեցումս բոլորովին տարեր էր. անշուշտ նորէն կիներու մասին է նիւթը, բայց Միջազգային Կանանց Օրը ինծի համար այդքան արժէք չունի որքան առիթը օգտագործելը մեր կիներու կարելու աշխատանքները մէջտեղ բերելու: Անմիջապէս ընդունեցին ու հոգեկան կապ մը ստեղծուեցաւ ներկաներուն հետ: Ինքնագովութիւն չէ ըրածս, սակայն խօսքիս աւարտին ամբողջ սրահը ոտքի ելաւ: Կը նշանակէ որ գնահատեցին. սրտերուն խօսեցաւ: Այդ է կարելուը, որ յիշատակ մը փայլայ այդ կիներէն, որոնք այդքան աշխատեցան: Բազմաթիւ օրինակներ տուի ելոյթիս ատեն, որ եթէ նոյնիսկ մէկ օրինակ փայլ ներկաներուն մտքերուն մէջ, այդ մեծ բան է: Միջազգային Կանանց Օրը պարզապէս առիթ մըն է մեր ազգային ուղեգիծի մասին խօսելու:

Հայ կիներ դարերու ընթացքին զանազան դերեր ստանձնած է. ունեցած ենք հայ թագուհիներ. օտար լուծի եւ օտար կրօնի ազդեցութեան տակ հայ կիներ դարձած է ստորադաս էակ. հայ կիներ մասնակցած է կիներու ազատագրական առաջին շարժումին, իսկ յետ ցեղասպանութեան, հայ կնկան դերը մեծ եղած է ազգային վերականգնումին մէջ: Ըստ ձեզի, ի՞նչ է այսօրուայ հայ կնկան դերը մեր ազգային իրականութեան մէջ՝ հայրենիքէն ներս եւ սփիւռքեան գաղթօճախներու մէջ:

Հարցումդ շատ կարելու է, որովհետեւ այսօր, հայ ժողովուրդի մօտ եօթանասուն առ հարիւր սփիւռքի մէջ է: Սփիւռքի մէջ համաշխարհայնացումը (globalization) կը տիրէ: Համաշխարհայնացումը ազգային ոգին, լեզուն եւ այլ բաները որոնց մասին կը խօսինք, հասարակ յայտարարի կը վերածէ: Նաեւ համացանցը մեծ դեր ունի այս բոլորին մէջ:

Թէեւ այսօր ունինք սուրիահայութեան խնդիրը, հայ ժողովուրդը ազգային մեծ ճգնաժամ մը չ'ապրիր հիմա, ինչպէս ապրեցաւ ցեղասպանութեան տարիներուն: Կան սակայն բազմաթիւ խնդիրներ մեր ժողովուրդին առջեւ: Օրինակ՝ Արցախի հարցը. ամբողջ ժողովուրդին փափաքը իրենց կամքով, իրենց օրէնքներով ապրիլն է, ոչ թէ ենթարկուիլ: Հայ կիներ շատ օգտակար կրնայ ըլլալ այս պայքարին մէջ: Այս մէկ:

Հակառակ անոր որ Հայաստանի առաջին Հանրապետութեան տարիներուն Հայաստանը եղաւ առաջին երկիրներէն մէկը, որ կիներուն քուէարկելու իրաւունք տուաւ: Սակայն այսքան տարիներ վերջ, եօթանասուն տարուայ համայնավար տիրութենէ վերջ՝ նոր կառավարութիւն, նոր սկզբունքներ, նոր էջ դարձաւ, ու կիներու այդ իրաւունքը երբեք չ'արժեւորուիր: Կը հաւատամ, թէ կիներու տեղ պէտք է տրուի, որ իրենք ալ մասնակցին ազգային կեանքին:

Հայաստանի առաջին հանրապետութեան օրով, ի պատիւ այդ մարդոց որոնք հանրապետութիւնը կերտեցին, անոնք անդրադարձան, որ Հայաստանի վերականգման մէջ անհրաժեշտ էր հայ կնոջ դերը եւ կարելուութիւնը շեշտել: Այդ հաշիւներով է, որ կիներու քուէարկութեան իրաւունքը տուին, ցեղասպանութենէն միայն երեք տարիներ ետք: Եթէ այդ մարդիկը իմաստութիւնն ու հեռատեսութիւնը ունեցան, մենք ինչո՞ւ չարժեւորեցինք: Այսօր Հայաստանի մէջ, կիները երրորդական աստիճանի քաղաքացիներ են: Մեռով պայմանաւորուած արհեստական ընդհատուեցները (sex selective abortion) մեծ հարց է այնտեղ, ինչ որ շատ ցաւալի է:

Եթէ արժեւորեն հայ կինը, եթէ ան մասնակցութիւն բերէ, գործ տեսնէ ու ուրիշներ այդ գործը տեսնեն, կը կարծեմ որ բան մը կրնայ փոխուիլ: Մէկէն հրաշք չ'ըլլար, բայց ժամանակի ընթացքին մտածելակերպ կը փոխուի: Այս է իմ ըսածս: Համբերութիւն կ'ուզէ: Տարիներէ ի վեր այս պրպտումները կ'ընեն, կը կարդամ, ամէն աղբիւրէ ջուր կը հաւաքեմ, բայց պէտք չէ աճապարել, որովհետեւ մշակոյթի հետ կապուած է: Մշակոյթը արագութեամբ չի փոխուիր. Ժամանակ կ'առնէ: Յեղաշրջում չէ՝ եղաշրջում (evolution) մըն է: Անոր համար համբերութիւն պէտք է: Բայց չի նշանակել թէ պէտք է մեր ձեռքերը ծալենք եւ նստինք: Մի՛շտ պիտի խօսինք, մի՛շտ պիտի գրենք, բայց համբերել ալ պիտի գիտնանք: □



BACK- GAM- [MEN]

By: Lori Boghigian, AYF-YOARF Western United States

Backgammon is a perfect representation of the Armenian people: survive until you're home safe. When you play nardi, as Armenians call it, it's almost as if you've laid out the Armenians' plight onto a board.

The objective of the game is to move your pieces to the other side of the board to their home on the other side of the world, while making sure they aren't consumed along the way. Armenians have played this game in real life, both historically during the Armenian Genocide, and currently in the diaspora. Though the dangers have shifted from starvation and murder to assimilation and indifference, the objective is the same – make it home, do not be consumed.

It is a դժժան խաղ (a rough game), fit for a դժժան (rough) personality. Today, Armenians find themselves with both an independent Armenia and a sizeable diaspora. From the beginning of the twentieth century to today, through wars and economic struggles in the Middle East and Caucasus, Armenians have sought refuge in the United States, particularly to Los Angeles County.

Although Los Angeles is considered a melting pot, many Armenians have established themselves by building a tight community in the suburb of Glendale, California. Urban parks all over Glendale have a dedicated crowd of Armenian backgammon players, inadvertently training to become strategists. Or perhaps it's the other way around: these men may already be serious strategists, but they believe that their only method of battle is through a symbolic game of backgammon. Trying to migrate home every day; surviving away from home every day. In these parks, they have congealed. As diasporan Armenians, these backgammen latch onto the game of nardi in order to survive as a people in their community outside of Armenia.



It is not uncommon to hear conversation about Armenian affairs over a game of backgammon, along with critiques over what risks Armenians should and shouldn't take. The exchange of ideas and strategies around the park benches are often about the Armenian Genocide.

Vahan Mirzakhanian, 75, an avid nardi player from Glendale, spoke about the importance of reparations. "It's already recognized! We are working as a collective toward reparations now," he said confidently, fully focused on his next move. "But I have been worn out for years; that's why I play nardi now."

In nardi each move requires strategy and foresight, each move carries risk. Quickly saving a few dooms the ones left behind. Spreading yourself too thin puts all your pieces in danger. One wrong play and your entire army of checkers can be consumed.

When asked if reparations for the Armenian Genocide are important, Hovhanness Barseghian timidly said yes. Although controversial, he doesn't believe it's possible to retrieve our ancestral lands, since Armenians lack international clout. As Hovhanness devoured his opponent's checker with a risky move, he compared Armenia to world powers like Israel and Turkey, and insisted that our military and economy would have to skyrocket before anyone pays attention to our demands. Hovhanness says it is, however, absolutely necessary that we continue to put forth the struggle, seemingly hopeful.

Armenians as a people have reached mid-game. Some Armenians are home, safe from consumption, yet others keep making risky moves. Many countries in the world have recognized the Armenian Genocide, but Armenians must unite to move forward. In nardi, you can only be consumed if you're alone. Battles require strategy, foresight, and a bit of luck. Vahan, has put his faith in the Armenian youth – «Կռուի մէջ եթէ դժժան չլինես, չես յաղթի:» (*If you are not rough during battle, you won't win*) □

BOLIS: APRIL 24TH



By: Varak Babian, AYF Toronto "Simon Zavarian" Chapter - Alumnus

We had been talking more and more frequently about being in Turkey for the 100th anniversary of the genocide- a pipe dream amongst friends that caused a certain degree of anxiety even when it was just in its musings stage. After boarding a flight to Ukraine and waiting in a terminal that had seen better days, the realness of the trek slowly started to make itself known. Soon, I'd be landing at Attaturk Airport. Soon, I'd be surrounded by the crescent and moon. Soon, I'd be in Bolis. I kept referring to the city as Bolis, perhaps as some sort of visceral protest- refusing the label of Istanbul. Bolis was doused with Armenian influence: my people had had their finger on the pulse of literature, of architecture, of life. We had contributed to Bolis, like so many of the other tribes and people who added their own flavor and influence to the eclectic makeup of the city. I deserved to be there.

People often describe an experience or their time somewhere as an emotional rollercoaster; full of highs and lows. I don't think I had ever really understood that analogy until this latest experience. No other time have I felt rage, joy, pride, guilt and anger straddle my consciousness almost effortlessly, like a synchronized dance routine; choppy and far from graceful. My time in Bolis flung me up to the highest highs one minute and plummeted me downward the next. It was made up of countless scenarios, a myriad of moments that transcended real time and pulsated through my veins with feelings and fires that I was forced to deal with both in the moment and that continued to develop and mature months after our departure.

It takes a lot of energy to exude hate, and sometimes one gets tired from carrying that vitriol, that venom around. So many of us have held onto that resentment and it is that poison against the forces that perpetuated genocide in 1915 that has served as constant motivation to remain focused on The End Goal. This End Goal- the one that was lovingly passed down from my parents and echoed by my loving community- was to never forget that my people were wronged, that humanity was wronged, and to yell that from the highest mountain and raise my voice as loud as possible. I was poisoned with this from as early as I can remember and I don't use the parallel with an ounce of negativity. Perhaps, a level of arm-length distance from the poison,

the contamination was needed to develop a cool and dangerous indifference to the perpetrator. As much as this poison and the immunities or auto-bodies I developed shaped me to be who I am, I am hopeful that the next generation will develop an immunity and will not need to carry that darkness around. While they will be aware of the cultural narrative, I think they will also have the luxury of exploring it as an evolving, post-victimization story line.

I won't use this opportunity to relay facts, or go into details about the commemoration and protest held in Taksim Square on April 24th. The information surrounding the event has been well documented- a crowd of 10 000 people marched in the name of unity and recognition. Armenians outnumbered by Turks and Kurds, united in their outrage over the denial of genocide, the rewriting of history. What I would like to share are the emotions of a proud Armenian making his way to Turkey for the first time, spending time in the same city where 100 years ago, on the same day a century apart, his idols of literature and language were answering knocks on their door, not knowing that they would be lead to their murder, impending doom. What I would like to share is that I felt an ever-resent rage.

I caught myself in an endless collection of double takes, seemingly recognizing a lot of people, a variety of faces. It felt like every 6th person resembled a cousin, a friend, or his little brother. Asbed was selling simit by the water fountain, while Levon was manning the wheel in our cab. My uncle Mosig was prolifically smoking cigarettes curbside. I felt myself having that experience much more in Bolis than I did in Yerevan, and I felt strangely guilty about it. As we navigated our way to the entrance of our hotel, a denim-clad employee greeted us with a wave and a tobacco tinted smile. Through hand gestures and broken English, we seemed to understand one another. After requesting my passport for scanning purposes, the emblazoned Royal Arms of Canada on the front cover lead the hotel clerk to mutter, while pointing, "You..Canada?" I nodded my confirmation and his grin made a second appearance. "You look Turkish. You look like me." I felt guilt. That guilt slowly turn to anger.

On the eve of the 24th, we wandered the cobblestone streets surrounding our hotel with no real purpose. It was hastily decided that we would not eat anything that day, a hunger strike of sorts. A vending machine offering roasted mixed nuts proved to be tempting. Stubborn will, and the fact that the machine had served as a canvas for a detailed homage to Attaturk in graffiti form quickly put an end to any traces of hunger. The night before, chants of "Amman Amman Turkin Mamman" were bouncing across Republic Square in Yerevan and System of a Down graced thousands with a 2 and a half hour





outdoor concert. While the band played Sartarabad, I looked around through dense rain and embraced my friends. We had made the trip to Yerevan together, we were enjoying a moment that would often be revisited in future memories.

Now, barely 24 hours later, the majority of my friends had remained in Yerevan, as my fellow Ardziv colleague and I were exploring a whole other range of emotions together. We sat down at an unassuming café, and decided that ordering chai would be appropriate, still clinging on to the tatters of our spontaneous fast. The same Turk that we were passionately slinging obscenities at a night before, was patiently waiting for our order. He had a sweet smile and when I noticed it, once again I felt guilt. As we sat and dissected the day, the reality of where we were was setting in, and we noticed an impressive building directly in front of us. Our curiosity piqued, we took a closer look: The Museum of Turkish and Islamic Arts.

"You know what this place is, right?" I nodded. This building was rebranded as a museum, but 100 years ago, it served as a holding station, a central prison. In 1915, individuals from the Bolis Armenian community, including intellectuals and cultural leaders, were arrested in their homes, detained there, and sent off to the Haydarpasha train station.

Countless intellectuals rounded up like cattle. My mind forced me to think about my own family. My father's parents were both orphans, and my great grandfather was mercilessly killed- his skull was crushed as he tended to his fields. As we went back to sipping our now luke-warm chais, the Turkish waiter returned to ask how we were doing. His smile was still sweet, and I hated him. We gazed off at the building in silence, communicating only with sighs under a collective cloud of melancholy. The fact that both of us could recite Varoujan, Siamanto made us proud. We spoke Armenian fluently, we both had beautiful Armenian names. But when the time came to express my thoughts, my self-reflection, the fact is that English provides me with more suitable and more polished tools. I thought of this as well, and was disheartened. My future children, will they be able to express themselves in their mother tongue? Will they be able to explore the great Armenian icons' body of work? A myriad of questions and sentiments seem to wrap themselves around us and then drift up past this unassuming café, down the streets of Bolis...

We tried to take advantage of our time, treating it more as some sort of pilgrimage: visiting and paying respect to all the landmarks, all the institutions that vibrated an Armenian consciousness. After walking by the spot where Hrant Dink was murdered and saying a silent prayer at the footsteps of the building that used to be home to the Agos Newspaper, we made our way to the Şişli Armenian Cemetery- the

place that still serves as a final resting spot for so many members of the Armenian community in Turkey. We solemnly walked through the stretch of plots, reading the last names etched in marble.

We ended at Varoujan's grave, mulling over the sad reality that this was no resting place for the great poet- like so many of his people, his bones were scattered and his flesh not accounted for. We stood in deep contemplation when suddenly a beautiful, melancholy afternoon prayer made its way from the minarets and wrapped itself around our surrounding. The melody pushed its way into my consciousness and there it was again- fully developed rage.

We had the luxury of knowing a local in Bolis- an active member of the Armenian community who I often bombarded with questions, in rapid-fire succession. I wanted to understand to what extent can an Armenian be proud of their cultural identity in Istanbul? She attended an Armenian elementary school, an Armenian high school, but the administration was lead by Turkish local educators. How do they operate within those limitations? These schools don't permit Armenian history being taught in their classrooms. How do you know yourself if you are not taught your history? The same classrooms usually have a blown up image of Attaturk decorating the walls. Perhaps know your enemy best?

She tried her best to answer our questions, understand our confusion and paint us a picture we could see for ourselves. She regaled us with anecdotes- a young, patriotic Armenian couple who had grown up in the United States. The husband had been offered a beneficial position with a firm that was located in Istanbul, and the young couple decided to make the move with their infant daughter. Armenian institutions were researched, and one was decided on. During their daughter's first week of school, the young girl's homework assignment was to present to the class the students favourite picture of Atatürk and explain what makes her love the father of Turkey so much- the little girl quickly was transferred to an American school. This is the reality for our brothers and sisters living on the bridge between Europe and Asia. Our friend explained that things have changed for the better in recent years. She doesn't have to look over her shoulder when discussing Armenian themed issues in her mother tongue, yet she is not fully comfortable, and believes that she will never be. She spoke about her Armenian friends marrying Turkish women, and the wives going through baptism ceremonies and adhering to Armenian traditions. These Turkish women share expressions of love like "hokis" and "sirahar" on their husbands various social media platforms. Should they not be allowed to love as well?

I learned through my time in Bolis that if one wants to look hard enough, they can find meaning or metaphor in everything. On our first day, as we made purposeful strides towards the protest/ commemoration near Taksim Square, the surrounding birds seemed to be circling with purpose as well. I'm not sure why, but I was certain that I would get shit on by one of them. It wasn't because of self-loathing, nor was it an angry thought. I just had an eerily peaceful feeling that it was going to happen. Sure enough, as we sat down on pavement, sitting-in protest and rubbing knees with our fellow Armenian, Kurdish and Turkish brethren, I was baptized with a healthy excrement. Trapped in this bubble of hyper-awareness I attempted a parallel- as I sat in my moment of solidarity, experiencing the camaraderie and the urge to forgive, was I being reminded that the truth is ugly, and... well, shitty? Was the white shit a form of absolution? A symbolic mark of cleanliness? Excreting past stigma? Maybe the bird just needed to take a shit. □

Ես, դու, ան...

«Ես, դու, ան...» սինակին մեջ կրնաք կարդալ տարբեր տարիքներու եւ սեռերու զանազան կարծիքները՝ այլազան նիւթերու մասին...



Ո՞րն է նախասիրած գիրքդ:

Լաւագոյն գիրքը, զոր ամբողջութեամբ կ'ըմբռնէմ, Մինաս Թէօլէէանի՝ «Դար մը գրականութիւն»ն է, որուն ընթերցումով կը ծանօթանամ հեղինակներու կեանքին եւ գրական գործերուն:

Եթէ առիթ ունենայիր ոեւէ հայու հետ գաւաթ մը սուրճով գրուցել....

Անկասկած Միամանթոյի հետ. անոր գրութիւններուն իւրաքանչիւր բառը զիս կը հմայէ:

Ի՞նչն է քեզի համար հայութեան խորհրդանշանը:

«Հ» տառը ինծի համար խորհրդանշական է – Հայկ, Հայաստան, հայրենիք, հայերէն եւ Համագգային:

Ո՞րն է նախասիրած գիրքդ:

Կը սիրեմ կարդալ Անահիտ Սարգիսեանի «Պարոն Նիկողոս» գիրքը. խնդալիք են իր գրութիւնները եւ նկարները:

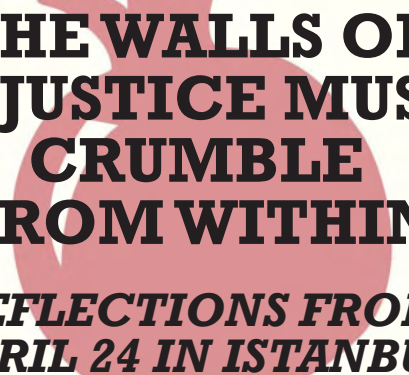
Եթէ առիթ ունենայիր ոեւէ հայու հետ գաւաթ մը զովացուցիչով գրուցել....

Հենրիկ Մխիթարեանին հետ, որովհետեւ ոտնագնդակ խաղալ շատ կը սիրեմ, եւ ան իմ ամենէն սիրած մարզիկս է. ան զիս եւ իմ բոլոր ճանչցած անձերս ներշնչած է իր մարզիկի ոգիով, տաղանդով եւ աշխատասիրութեամբ:

Ի՞նչն է քեզի համար հայութեան խորհրդանշանը:

Արարատ լեռը ինծի համար խորհրդանշական է. մանկապարտեզէն մինչեւ հիմա, երբ Հայաստան ըսեմ, Արարատ լեռը կը պատկերացնեմ:





THE WALLS OF INJUSTICE MUST CRUMBLE FROM WITHIN

REFLECTIONS FROM APRIL 24 IN ISTANBUL

By: Rupen Janbazian, AYF Toronto “Simon Zavarian” Chapter - Alumnus

It was decided a year ago and confirmed to the world through a Facebook status:

“This year, I was lucky enough to be in Armenia on April 24 for the first time...Next year, I hope to join you all to commemorate the Centennial in Istanbul.” – April 24, 2014

We had spoken about it for years with friends – being in Istanbul for the Centennial of the Armenian Genocide—the city where the crime started 100 years ago.

It seemed like a great idea at the time. People supported it and agreed that it was, in fact, important to be there – there were plenty of ‘likes’ and comments in solidarity. But as the days leading up to the Centennial crept up, concern quickly replaced support and friends and family began trying to convince me not to go.

The standard “it will be dangerous,” or “what if something were to happen to you,” were understandable—especially since it came from those who had not been to Turkey. What struck me as peculiar though was the ever-prevalent notion that by leaving Canada on the 24th, we were abandoning my community when it needed me most.

Over the past five or so years, a small group of Turkish citizens including ethnic Turks, Kurds, and Armenians, have been gathering on April 24 to commemorate the genocide. I believed that it was imperative for me to also take part on this significant anniversary.

After spending a week in Yerevan and participating in various genocide Centennial events there, including the open-air System of a Down concert at Republic Square on April 23, my childhood friend Varak and I boarded a plane on the morning of the 24th, and arrived in Istanbul just as the commemoration on Istiklal Street was beginning.

The commemoration event in Taksim Square began with a Wishing Tree ceremony, when participants from Turkey and abroad tied strips of fabric to a tree as homage to the victims and survivors of the genocide.

A centuries-old ritual, Armenians have tied pieces of cloth on “wishing trees”—each rag representing a wish, a prayer with the hopes of a divine response.

Following the Wishing Tree ceremony, participants held pictures of Armenian intellectuals who were murdered a century ago in Istanbul—a hundred years later, our greats like Zohrab, Varoujan, and Zartarian had joined us once again.

During our sit-in at the entrance to Istiklal Street, we heard a far-away group of protestors marching our way. I thought the approaching crowd was on its way to disturb our commemoration – after all, we were in Turkey.

But instead, I came face to face with protestors holding banners and signs written in Turkish and Armenian, urging their government to recognize the Armenian Genocide.

It was impossible not to join them—yelling slogans we barely understood, in a language we long despised.

It is difficult to describe the energy around us that day.

During the commemoration, Dr. Heghnar Zeitlian Watenpaugh delivered a speech in Armenian and Turkish. Watenpaugh said she had brought her two young children along so that they would “embrace the land of their ancestors.” It was her wish for them to live in a world “in which we can stand together with dignity, equality, and justice for all the people of this land, and for all people around the world.”

Indeed, we had come to stand together with Turks, Kurds, Assyrians, and Armenians for that very reason—not only for the victims of the genocide, or in solidarity with those who dared to speak up in Turkey, but for humanity as a whole. We stood, not only because we had promised ourselves we would—we stood because we believed that Turkey can change.

Turkish civil society is evolving—the commemoration and protest on the 24th was proof of this. This is evident in the thousands of non-Armenian Turkish citizens who are willing to risk their wellbeing and safety to shed light on the Armenian Genocide and demand that their government recognize the century-old crime. Dialogue with Turkish civil society can be the catalyst to bring forth a mental shift, away from the nationalistic propaganda that has plagued generations of Turkish denialists. It is important to acknowledge that these are only small, initial steps, and that these activists represent a small minority.

It is imperative for us—Armenians from all around the world who are directly connected to the history of the Armenian Genocide—to be a part of this change. If the Turkish people learn the truth about their own past, they will surely demand their government to do the right thing and acknowledge their history. The citizens of Turkey have a voice and a vote in Turkey, and thus, are the only ones who can put pressure on their government and ultimately bring about change in the country.

**“THIS YEAR, I WAS LUCKY ENOUGH TO BE IN
ARMENIA ON APRIL 24 FOR THE FIRST
TIME...NEXT YEAR, I HOPE TO JOIN YOU
ALL TO COMMEMORATE THE CENTENNIAL
IN ISTANBUL.” – APRIL 24, 2014**

It is therefore our duty to begin talking with the people of Turkey so that the true history of the Armenian Genocide can begin to be known to the masses. I am convinced that once that happens, slowly but surely, they will do the rest.

I do not feel like we abandoned our community on April 24. On the contrary, I believe that by witnessing what happened in Istanbul on the Centennial of the Armenian Genocide, we were able to see the small steps towards change in Turkey and take part in an important process already taking shape in the country.

The walls of injustice must crumble from within. □

People talk.

“Armenian-ness,” equal parts guarding the mother tongue and native land. Both parts carry equal weight, but is it the same for all others guarding their “ness”es? How important is language for the many different groups that call Toronto home? We hit the city streets to find out.



**Ken
Welder, 63**

Me leaving the Philippines wasn't an easy choice. I came to this beautiful country almost 30 years ago, and slowly started bringing my family over. My children are proud Canadians, as am I. I love how they speak English without any accent, but I love it even more that they speak Tagalog with each other.



**Armen
Student, 16**

I can do the whole “Hello, how are you?”, and “You’re beautiful” thing in Farsi. A couple of classic lines. If I ever have kids, I know it would make my mom really happy if they spoke Farsi. I doubt they will. If the language isn't really important for me, I don't think it will be for them either.



**Ron
Veteran, 76**

I left Scotland many, many years ago to fight overseas. I've seen first hand how important freedom and peace is. I wish I had had children so I could have showed them where I grew up. I was watching Scotland on YouTube the other day playing rugby. The national anthem still gives me chills.



**Dave
Electrician, 53**

I used to speak Papiamentu on the island. It's a Creole language and it automatically reminds me of my family, who for the most part are no longer with us. My kids never got the chance to learn it. Even though I haven't been in decades, I continue to see Aruba in my daydreams.



**Satpreet
Student, 20**

I speak Punjabi. Who knows if I ever will have children, but if I do, I'll make sure my kids speak my language. This world, and especially this country show-cases and encourages cultural diversity. If we were to compare it to nature, there are many beautiful, exotic flowers. Why only be satisfied with a single rose.

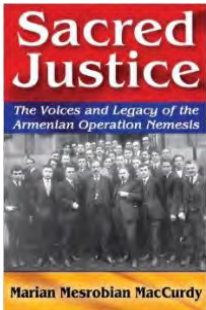


**Brian
Engineer, 31**

I guess I'm lucky that I'm bilingual. I owe it to my parents. Of course studies show that a child will be better rounded if they can speak more than one language. I always try to teach my kids the importance of being the best person they can be. Plus, I think it's adorable when my daughter can interact with her babushka in her native tongue.

Կարծե... Take a look...

literature | photography | music | art



2015 marks the Centennial of the Armenian Genocide and the world is commemorating and paying tribute in many ways. This year has already seen the publication of several books and volumes that deal with various aspects of the genocide. From the publication of memoirs and first-hand accounts to anthologies of poetry and fiction, the 100th anniversary has given writers the opportunity to shed light on the century-old crime.

Marian Mesrobian MacCurdy's *Sacred Justice: The Voices and Legacy of the Armenian Operation Nemesis* uses many literary styles to tell the story of one of the most interesting aspects of modern Armenian history. The book is the result of meticulous, years-long research and study. Not only has Mesrobian MacCurdy been able to offer a comprehensive historical account of an important aspect of modern Armenian history, but through the personal narratives of her grandparents and those directly involved with Operation Nemesis, she has given readers a look into the details, which were previously unavailable.

In a letter sent to his colleagues in the United States in 1921, Shahan Natalie described the assassination of the chief mastermind of the Armenian Genocide, Talaat Pasha, as a "sacred work of justice." Nearly 100 years later, Mesrobian MacCurdy's book proves to be another significant work in the quest for justice for the 1.5 million victims that were killed a century ago.

Describing Collectif Medz Bazar's sound as eclectic would be equal parts over-simplification and stating the obvious. The group projects an avant garde, folksy waft of both sound and energy. The multicultural ensemble interprets the traditional melodies of the Middle East, Caucasus and Balkans, while playing original compositions that have been marinated in each band member's own cultural background. French, American and Anatolian soul is put on display, each cultural background adding its unique piece to the musical mosaic.



Based out of Paris, Collectif Medz Bazar was sprung onto the musical consciousness of the world after 2014 – a year

that saw them perform at multiple venues and festivals all around Armenia. The year was capped off with their performance at the first international Tsovit's Tsovit Music Festival in Moscow, which provided an opportunity for Armenian artists all around the world to be present on one stage.

This is not to say they also haven't encountered their own share of controversy. An Armenian listener might fall into the trap of not fully committing to a band that sings Armenian, Turkish and Azerbaijani songs with equal gusto. When asked if their inclusion of material from parts of the world that don't have a healthy relationship with Armenia is a politically inclined move, the band expresses that they choose the content based on melody with no underlying attempt to bridge gaps.

Their approach is to "Leave the politics to the politicians." The group performed an open air concert in Dikranagerd, where the music was enjoyed by Turks, Kurds and Armenians alike. Actions may speak louder than words, as a predominantly Armenian group has toured Turkey reinterpreting Sayat Nova and Gomidas with lively renditions. However, is their international platform being squandered by not voicing opinions of injustice when given the opportunity? In any case, Collectif Medz Bazar knows how to get the crowd moving. | collectifmedzbazar.bandcamp.com

literature

music

Scout Tufankjian received photographic notoriety by becoming the only independent journalist to follow Senator Barack Obama from the initial stage of announcing his candidacy through to his victory on election night.

The images she captured during the campaign produced the bestselling book *Yes We Can: Barack Obama's History-Making Presidential Campaign*. Her picture of Michelle and Barack Obama partaking in a warm embrace became the most liked picture on Facebook and the most re-tweeted picture in history.

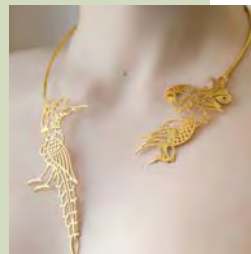
Her latest collection is called *The Armenian Diaspora Project*, though labelling it merely a collection of photographs would be a gross simplification of the body of work. Scout trekked to different continents during 4 years to bear witness to the eclectic, multi-faceted, surviving Armenian Diaspora. Communities from Calcutta to Ethiopia are showcased, and the similar chestnut tinted smiling faces of young Armenians transcend global coordinates.

The book *There is Only the Earth: Images from the Armenian Diaspora Project* highlights the theme of survival, with each individual and each community sharing a different understanding of what being Armenian is. The book was ready for publication by April 2015, the Centennial of the Armenian Genocide and its pages are filled with photographs and print alike, featuring personal narratives of what each pocket of the Diaspora means to the individual witnessing it. Looking forward past 1915, the book mirrors the true strength and resilience of the Armenian people.



photography

Through a collection that manages to find the balance between minimalist forms and elaborate patterns, Narinée Tchilinguirian has been able to showcase elements of Armenian cultural and architectural heritage and gracefully showcase them via her thoughtful collections of rings, brooches and necklaces. The truly one of a kind collection is elegant and masterfully crafted. The jewellery she has produced is definitely more than just visual eye candy.



Narinée has been steeped in creativity; she grew up in a family of designers — her father, a jewelry designer, mother, an interior designer and sister, a graphic designer. Her passion for design, cultural heritage, and the interplay of both worlds started at a very early age and is a core part of who she is.

Her education in interior architecture laid the path for her to continue breathing originality. She moved to Milan, Italy to pursue her passion for product and furniture design at the prestigious Politecnico Di Milano, where she completed two Masters Degrees with distinction.

Her thesis explored the world of Armenian contemporary design, a theme that almost has a palpable presence in her collection. Each piece is uniquely curated as an aesthetically bold adornment that carries a narrative, an inspiration. Elements of Armenian costumes, characters and architectural ornaments transform the individual wearing the jewellery into a real life, breathing display case mirroring the Armenian cultural aesthetic.

Her unbridled passion for quality craftsmanship, her respect and value for her heritage, along with the determination of making her thesis a real life project, have led her to launch this debut collection, under the brand name "NARINÉE" — a testimonial to years of study and research.

We're excited to see this talented designer gain international praise. We won't follow the predictable "we told you so" route.

narinee.com

art

FEATURED ARTIST: ISHKHAN GHAZARIAN

Ishkhan Ghazarian was born in Toronto, Canada where he attended A.R.S. Armenian Private School. He is currently studying at the Ontario Collage of Art and Design University (OCAD-U), and is in the process of completing a Bachelor of Fine Arts in Photography. His photographic styles include Landscape, Architecture, Portraiture, Wildlife, Street, Macro, and B&W, photographing in both digital and film mediums. He focuses on documenting moments in time that others miss, expressing his thoughts and emotions through his photographs.



1. Red Blue Orange 2. Hazard (35 mm Film) 3. An Old Friend 4. Reflections
5. Toronto Night 6. Piazza San Marco 7. One with Nature



Lena Ouzounian

SALES REPRESENTATIVE

*“By going the extra mile,
I provide excellent results
for my clients.”*

OFFICE: 416.443.0300 DIRECT: 416.893.6763

EMAIL: lena@royallepage.ca

WEB: www.mytorontohome.com



Signature Realty
IND. OWNED & OPERATED BROKERAGE

SHOPS AT DON MILLS
8 SAMPSON MEWS, SUITE 201
TORONTO, ON M3C 0H5

NOT INTENDED TO SOLICIT THOSE UNDER CONTRACT WITH ANOTHER REALTOR.

Congratulating Ardziv and wishing it continued success

Salon Ambience

*2175 Victoria Park Avenue,
Scarborough, Ontario, M1R 1V6
Tel: (416) 704 3193*

Master stylist & owner: Albert Ajemian

Men's & Women's Cuts. Styles. Colour. Perms. Highlights



**ardziv needs
your support...**

արժիւիւն թիւունք
կանգնեցէք...

ardziv.org/donate

